

ОХОРОНА ТА ЗАХИСТ АВТОРСЬКИХ ПРАВ НА НАЗВУ ЛІТЕРАТУРНОГО ТВОРУ. СУДОВА ПРАКТИКА В УКРАЇНІ ТА ІНШИХ КРАЇНАХ

Ірина Петренко,

завідувач сектору авторського права відділу

авторського права і суміжних прав

НДІ інтелектуальної власності НАПрН України

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2008-9009>

У статті досліджуються питання, пов'язані з охороноздатністю назв творів, ідентифікаційними ознаками оригінальності назви твору в контексті як національного законодавства та правозастосовної практики, так і законодавства, а також правозастосовної практики інших країн світу.

Ключові слова: оригінальна назва твору, судова практика

Для створення назви твору автор витрачає чимало часу та творчих зусиль, адже назва — це перше, з чим стикається читач, приймаючи рішення прочитати або відкласти твір. Отож назва твору — це його своєрідний рекламний ідентифікатор.

Історія знає чимало випадків різних за змістом творів різних авторів під однаковою назвою. Крім цього, оригінальні та відомі назви творів намагаються використовувати як словесне позначення для ідентифікації товарів або послуг на ринку. Так, словесна частина «Пінокіо» комбіновано позначення, котру використовує виробник дитячого одягу, збігається з назвою багатьом відомого літературного твору «Пінокіо», створеного італійським письменником К. Колодді. Назва відомого твору «Алые паруса» О. Гріна, використана для позначення косметичних товарів. Як позначення різних товарів або послуг часто і використовують назву відомого в Україні твору «Капітошка». Завичай таке використання призводить до конфліктних ситуацій, які вирішуються в судовому порядку.

Питання щодо охорони назви твору та захисту прав на назву твору не є новими і, відповідно, їх досліджували науковці різних часів, як вітчизняні, так і зарубіжні. У доктрині авторського права ці питання найбільш повно висвітлені В. Іонасом. Сучасні автори також приділяли увагу зазначеній темі, серед них: Д. Ліщик, Л. Бенглі, Б. Шерман, Р. Рахмилович (автори, які розглядали зарубіжне законодавство й іноземну практику охорони та захисту назв творів). Серед вітчизняних дослідників варто зазначити також роботи Р. Стефанчук., І. Томаров, А. Штефан.

Однак потребують подальшого дослідження питання, пов'язані з охороноздатністю назв творів, ідентифікаційними ознаками оригінальності назви твору в контексті як національного законодавства та правозастосовної практики, так і законодавства, а також правозастосовної практики інших країн світу. Розгляд саме цих питань і є **метою статті**.

Правова охорона назви твору як окремого об'єкта авторського права безпосередньо не закріплена міжнародно-

правовими актами, відповідно до яких здійснюються охорона та захист авторських прав на твори. Утім спроба закріпити назву як охоронюваний об'єкт авторського права обговорювалася на Брюссельській конференції, у 1948 р., коли відбулися перегляд і внесення суттєвих змін в Бернську конвенцію «Про охорону літературних та художніх творів» (далі — Бернська конвенція). Зокрема, було запропоновано закріпити у Бернській конвенції ст. 15bis у такій редакції: «Назва літературного або художнього твору, що має відмітний характер не може бути використана іншою особою для позначення іншого твору, якщо цей твір є такого самого виду, щоб не спричинити плутанину між цими двома творами». Однак, цю пропозицію було відхилено.

Водночас зазначалося, що оскільки створення назви твору може бути досить тривалим процесом, назва є роботою, що охоплюється категорією «та інші подібні твори», закріпленою п. 2 ст. 1 Бернської конвенції. До того ж, захист назви твору — це питання, що регулюється внутрішнім законодавством кожної країни. У багатьох країнах, якщо мова йде про ймовірність сплутування назв з боку громадськості, то застосовується законодавство про недобросовісну конкуренцію [1].

Варто зауважити, що законодавство України про недобросовісну конкуренцію визначає правові засади захисту суб'єктів господарювання та споживачів від недобросовісної конкуренції. Як зазначено в преамбулі чинного Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», цей Закон спрямований на встановлення, розвиток і забезпечення торгових та інших чесних звичаїв ведення конкуренції при здійсненні господарської діяльності в умовах ринкових відносин. У редакції згаданого Закону від 1996 р., а саме у ст. 4, зазначалося: «неправомірним є використання без дозволу уповноваженої на те особи чужого імені, <...> назв літературних, художніх творів, періо-

дичних видань, <...>, що може призвести до змішування з діяльністю іншого господарюючого суб'єкта (підприємця), який має пріоритет на їх використання» [2]. Зазначене положення відсутнє в чинній редакції Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції».

Прикладом застосування ст. 4 вказаного Закону в редакції від 1996 р. є господарська справа 2007 р. № 20/434 за позовом приватного підприємства «Студія «Пілот» до ВАТ «Телеканал «Тоніс» з приводу порушення прав на оригінальну назву твору «Кунсткамера». Відповідно до матеріалів господарської справи, назва «Кунсткамера» (в перекладі з німецької — кімната мистецтв) є поширеною у світі видовою назвою різних історичних, художніх, природничо-наукових та інших колекцій артефактів, а також місць їх зберігання. Це слово широко використовується як назва літературних творів, передач (програм) мовлення такої тематичної спрямованості. На підставі цього назва твору «Кунсткамера» була визнана неоригінальною. Проте в Постанові Вищого господарського суду України встановлено, що використання назви «Кунсткамера» для подібних передач (програм) може призвести до змішування діяльності різних телекомпаній, але це не стосується питання про порушення відповідачем авторського права позивача та належить до предмету регулювання конкурентного законодавства [3].

Охорона назви твору як об'єкта авторського права закріплена в Законі України «Про авторське право і суміжні права». Так, відповідно до ст. 9 згаданого Закону «частина твору, яка може використовуватися самостійно, у тому числі і оригінальна назва твору, розглядається як твір і охороняється відповідно до цього Закону» [4].

Законодавством Франції, відповідно до якого регулюються права інтелектуальної власності на об'єкти авторського права, подібно до законодавства Украї-

АВТОРСЬКЕ ПРАВО ТА СУМІЖНІ ПРАВА

ни забезпечується охорона оригінальних назв творів. Так, згідно з art. L. 112–4. Кодексу інтелектуальної власності Франції, назва твору охороняється як і твір, якщо вона має оригінальний характер. До того ж, така назва не може бути використана, навіть у випадку, якщо термін охорони майнових авторських прав закінчився та твір перейшов до творів суспільного надбання, якщо така назва може спричинити плутанину [5].

Є і країни, законодавство яких не передбачає безпосередню охорону назву твору як об'єкта авторського права. Імовірно, така позиція обґрунтована тим, що:

- при створенні назви твору творча праця є мало вираженою;
- назви літературних творів достатньою мірою охороняються законодавством про недобросовісну конкуренцію.

Водночас в цих країнах відомі випадки розгляду спорів щодо визнання назв творів як об'єктів авторського права. Так, назва пісні «The Man who broke the bank in Monte Carlo», що перекладається, як «Людина, яка зірвала банк в Монте Карло», Верховним судом Онтаріо (Канада) не була визнана як об'єкт авторсько-правової охорони. У більшості випадків невизнання назви твору об'єктом авторського права судами наголошувалося, що назви не наділені настільки суттєвою самостійністю, щоб вважати їх літературними творами [6].

При цьому варто згадати і винятки у судовій практиці Великобританії. Суди припускають можливість визнання назв літературних творів охоронюваними об'єктами авторського права у випадку, якщо такі назви виникли в результаті творчої праці. Зокрема, у справі *The Shetland Times Ltd* (компанії що, є володільцем газети *Shetland Times*), проти компанії *Zetnews Ltd* (власниці *The Shetland News*), газетні заголовки видання *The Shetland Times* були визнані такими, що підлягають

охороні як об'єктів авторського права. Позивач зазначав, що відповідач розмістив як гіперактивне посилання назву статті «*Bid to save center after council funding cock up*» таким чином, що при натисканні на гіперактивну назву всі дані, що ідентифікують власника статті, були приховані. Також позивач зазначав, що заголовок статті є літературним твором, який охороняється як об'єкт авторського права. Своє заперечення відповідач обґрунтовував тим, що, на його думку, цей заголовок не є оригінальним, адже не містить творчої праці. Суд визнав вказаний заголовок, як і низку заголовків у справі, об'єктом авторського права через те, що він та інші були створені з метою повідомлення певної інформації та відомостей [7].

Аналіз судової практики в Україні свідчить, що справи, пов'язані із захистом авторського права на назву твору, не є поодиноким випадком. На сьогодні відомо про чималу кількість справ щодо порушення прав на відому назву мультиплікаційного фільму «Капітошка». Досить часто вирішується питання щодо того, чи є спірна назва такою, що підлягає охороні як об'єкт авторського права. Адже охороні підлягає не будь-яка назва твору, а лише така, що відповідає певним вимогам, які визначені в Законі України «Про авторське право і суміжні права».

Загалом розумінні «назва це — словесне найменування, позначення кого, чого-небудь. // Прізвиськ. діал. Прізвисьце Найменування те саме, що назва» [8, 563]. Тлумачення змісту поняття «назва твору» з позиції авторського права міститься в Словнику інтелектуальної власності: «Назва твору це невід'ємна частина твору, яка є його ідентифікатором і повинна згадуватися у зв'язку з усіма випадками використання творів, до яких застосоване право на визнання авторства» [9, 133]. Також як зауважує Р. Стефанчук, «Дати назву твору, це є видом прав автора, право на титулізацію, що означає можливість

дати назву своєму твору або створити його без назви. Важливість даного права полягає у тому, що авторський твір, як об'єкт авторського права, повинен бути наділений розрізняльною здатністю з поміж інших подібних авторських творів. І саме цьому слугує назва, яка дає можливість індивідуалізувати вказаний твір та забезпечити його автономність. Назва твору не є складовою твору, вона є засобом індивідуалізації певного твору. Адже, річ у тому, що попри тісну пов'язаність назви із самим твором, окремі твори можуть мати декілька назв (довгу та коротку), а окремі твори можуть створюватися взагалі без назви» [10, 172].

З викладеною позицією не можна погодитися повністю, адже справді, назва твору є певним засобом його індивідуалізації, проте згідно зі ст. 9 Закону України «Про авторське право і суміжні права» назва твору є його складовою частиною, що підлягає охороні як об'єкт авторського права за певних, встановлених законодавством умов.

Так, згідно із ст. 1, 3 та 9 чинного Закону України [4] для того, щоб назва твору стала охоронюваним об'єктом авторського права, остання має відповідати загальним і додатковим умовам, а також містити певні ознаки:

- наявність у назві твору творчого елементу праці фізичної особи, що створила твір;
- наявність об'єктивної форми існування назви твору;
- назва має бути частиною твору;
- назва твору має бути оригінальною;
- здатність назви твору до самостійного використання.

Відповідно до п. 18 Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського і суміжних прав» «...назва твору, фрази, словосполучення та інші частини твору, які можуть використовуватися самостійно, підлягають охороні як об'єкт авторського права тільки у тому

випадку, коли вони є результатом творчої діяльності автора і є оригінальними» [11].

Водночас із тим у доктрині авторського права відсутнє дослідження всіх методологічних підходів щодо визначення ознак, за якими назви творів можуть бути віднесені до об'єктів авторсько-правової охорони.

Д. Ліпчик запропонував класифікацію назв творів на оригінальні та звичайні.

Звичайні назви творів — це назви, що не мають ніякої оригінальності. Вони не свідчать про будь-яку творчу працю, навіть якщо відповідають твору й автору знадобився певний час і зусилля для того, щоб їх знайти. До таких належать, зокрема: «Вогонь», «Легіонер». Подібним чином розглядаються, так звані, жанрові чи необхідні назви, бо вони вказують на жанр твору (енциклопедія, довідник, театральна п'єса, соната тощо), а також звичайний опис змісту твору (імена історичних або легендарних персонажів [12, 104]. Наприклад, назва твору «Проект фабрики спортивного взуття у місті Черкасах» є звичайною назвою, позаяк містить просто опис змісту твору. Слово «проект» конкретизує вид і характер твору; вислів «фабрика спортивного взуття» вказує на вид архітектурної забудови та її цільове призначення; «місто Черкаси» — ідентифікує місце архітектурної забудови [13, 87].

Оригінальні назви твору найчастіше є літературними творіннями. Яскравими прикладами є зокрема: «Кумедні манірниці» Мольєра; «В пошуках втраченого часу» М. Пруста, це довільні чи вигадані вирази, що є результатом творчої праці [12, 104].

Цієї класифікації дотримуються й досі в питаннях, пов'язаних з порушенням прав на назви творів.

Однак вказана класифікація недостатньо розкриває питання охороноздатності назв твору. У контексті розглянутого заслуговує на увагу теорія, що свого часу була запропонована

АВТОРСЬКЕ ПРАВО ТА СУМІЖНІ ПРАВА

В. Іонасом, у якій звертається увага на структуру слова. В. Іонас зазначав, що у слові розрізняють зовнішню форму (звук), внутрішню форму (значення) та зміст (чуттєвий образ або поняття). Отже, при такому трактуванні структури слова зрозуміло, що художник слова користується готовою внутрішньою формою слова, не змінюючи значення слів, чи створює нову внутрішню форму, вкладаючи у звичайні слова новий зміст. В останньому випадку автор створює образ. Так, заголовок «Перше кохання» повторює слова з усталеною внутрішньою формою (значенням), у той час як у заголовку «Як гартувалася сталь» художник користується «старими» словами, надаючи їм нового змісту [14, 43].

В. Іонас дійшов висновку про те, що є три види заголовків:

- 1) заголовки, що складаються з повсякденних слів у їх прямому значенні, зокрема: «Дитинство», «Правда та Кривда» тощо. Такі заголовки охороняються виключно з твором, вони не є самостійним об'єктом авторського права;
- 2) заголовки, що є невід'ємними від твору, вони образно виражають ідейний зміст твору. Образний заголовок втрачає свою внутрішню форму (образ), якщо такий заголовок узятий окремо, у відриві від твору. Наприклад, слова «як гартувалася сталь», окремо від роману М. Островського, говорять про технологію ливарного виробництва. Невід'ємні назви — порівняно самостійний об'єкт авторського права, тому їх використання із збереженням вложеної в них письменником внутрішньої форми є порушенням авторських прав [14, 44–45]. До таких можна віднести й назву популярного літературного твору Е. Джеймс «Fifty Shades darker», що в перекладі означає «П'ятдесят відтінків сірого», адже у творі йдеться про інтимні стосунки та внутрішні переживання чоловіка та жінки.

Окремо від твору така назва лише говорить про відтінки кольору сірого; 3) заголовки, що становлять об'єкт авторського права безвідносно до твору. Це — афористичні заголовки, що мають самостійне значення. Такі заголовки є самостійним твором словесного мистецтва, наприклад «Мертві душі» М. Гоголя. [14, 44–45], назва роману Ю. Бондаря «Гарячий сніг».

Серед науковців у сфері авторського права була висловлена думка щодо виникнення асоціативного зв'язку між твором і назвою. Як зазначає А. Рахмилович, коли у свідомості публіки назва тісно асоціюється з певним твором, невід'ємно від нього та відповідно від особистості його автора, лише у цьому випадку усіяке звернення до назви твору означає і звернення до особистості автора. Цей зв'язок назви з твором перетворює назву майже на такий самий елемент особистості автора, як і твір. Саме тому назва нерозривно пов'язана з твором і лише вона може бути названа результатом творчої праці у тому сенсі, в якому закон застосовує цей вислів щодо твору — як визначення належного авторові нематеріального блага [15].

Однак, на нашу думку, такий підхід не можна вважати стовідсотково прийнятним, адже іноді неоригінальна назва твору може асоціюватися із твором завдяки відомості цього твору. Наприклад, на екрани виходять нові фільми, підтримувані рекламною кампанією, потім його перегляд. Якась кількість людей подивиться цей фільм, а хтось почує певну кількість разів назву цього фільму в рекламі. Так, у 2000 р. на екрани вийшла стрічка «Гладіатор», яка набула великої популярності. Цілком імовірно, що в період прокату стрічки «Гладіатор» слово «гладіатор» у більшості людей, насамперед, могло асоціюватися з однойменним аудіовізуальним твором, незалежно від того, на яких товарах або за яких

обставин це слово вживалося. Сьогодні навряд чи це слово матиме стійку асоціацію з колишнім популярним фільмом «Гладіатор» [16].

Судова практика України знає випадки як визнання назви твору об'єктом авторського права, так і визнання його таким, що не є об'єктом авторсько-правової охорони.

Так, товариство з обмеженою відповідальністю «Телерадіокомпанія «Нота» звернулося до суду з позовом до товариства з обмеженою відповідальністю «Телерадіокомпанія «Арта Плюс» про заборону вчинення будь-яких дій, що порушують майнові авторські права шляхом використання будь-яким способом оригінальної назви твору «Радіоканал «Шансон» (ефірне наповнення, рубрики, підпрограми)». Одним з доказів у справі був висновок комплексної судової експертизи об'єктів інтелектуальної власності від 19.04.06 р. № 141, підготовлений експертами Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності Національної академії правових наук України, в якому зазначено: «Назва літературного твору «Проект Радіоканал «Шансон» ефірне наповнення, рубрики, підпрограми» не є оригінальною, оскільки відображує зміст твору та не включає самобутніх, творчих елементів» [17].

Однак неможливо залишити поза увагою той факт, що охорона назви твору перебуває в зоні конфлікту з позначеннями та торговельними марками. Як уже зазначалося, відомі випадки, коли як словесне позначення використовували назву відомого твору, й робила це особа, якій не належить право на таке використання. При цьому, згідно з п. 4 ст. 6 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», не реєструються як знаки позначення, що відтворюють назви відомих в Україні творів науки, літератури та мистецтва чи цитати та персонажі з них, твори мистецтва та їхні фрагменти без згоди власників авторського права або їхніх правонаступників [18].

Однак зміст фрази «назви відомих в Україні» законодавцем не розкривається, що призводить до його неоднозначного тлумачення на практиці. Лишається не зрозумілим:

- 1) які критерії необхідно застосовувати для того, щоби твір визнавався відомим в Україні;
- 2) яка кількість осіб, яким чином, на якій території та в якому обсязі повинна бути обізнана про твір?

З приводу останнього варто зазначити, що «відомість» пов'язана з фактором часу — те, що невідоме сьогодні, завтра може стати широко відомим, або піти в небуття.

Характерним прикладом використання назви відомого в Україні твору на різноманітних товарах і для різних послуг (харчові продукти, іграшки, дитячі заклади, магазини тощо) є справи за позовом Н. Гузеевої та Г. Уманського щодо припинення порушення авторських прав на частину (назву) літературного сценарію мультиплікаційного фільму «Капітошка», власне мультиплікаційного фільму та назви головного персонажа. Таких судових справ налічується більше ніж 30.

Преамбула цих справ така. У 1979 р. Н. Гузеевою створено літературний сценарій під назвою «Капітошка», спеціально для анімаційного фільму кіностудії «Київнаукфільм». У 1989 р. побачив світ анімаційний фільм «Повертайся, Капітошко» українською та російською мовами. Автором сценарію в титрах зазначених анімаційних фільмів вказано Н. Гузееву, цей факт є загальновідомим і не потребує додаткового доказування. Відповідно до ст. 483 ЦК УРСР, який діяв на час створення анімаційного фільму, авторське право на кінофільм належало підприємству, що здійснювало зйомку. Авторів сценарію, художнику постановникові й авторам інших творів, які увійшли складовою частиною у фільм, належало авторське право, кожному на свій твір.

Щодо творчої праці при створенні твору «Капітошка» та, відповідно, його

назви Н. Гузеева зазначає, що нею було створено оригінальний образ — жива яскрава фантазійна крапелька — «Капітошка», яка наділена емоціями. У мультфільмі «Капітошка», показано як з'являється «Капітошка», маленька яскрава крапелька, як вона перетворюється на живу істоту, вимовляє по складах «Капи-капи-тошка, Капітошка».

У своїх рішеннях по справах, пов'язаних із використанням назви твору «Капітошка», суди зазначали, що самостійними об'єктами, які підлягають правовій охороні авторським правом, є оригінальна назва літературного твору «Капітошка» та ім'я головного персонажа цього твору. Літературний твір «Капітошка» та його індивідуальна фантазійна назва є відомими творами в Україні. Цей факт є загальновідомим, що неодноразово визнавалося судами, та не потребує додаткового доказування.

Утім варто зазначити, що слово «Капітошка» не є фантазійним, з огляду на таке. Слово «Капітошка», існувало ще до того, як Н. Гузеева, вклала в це слово новий зміст, створивши новий оригінальний образ. Так, у словнику російських особистих імен наведено такі похідні від імені Капітон, Капітоліна: «Капитонка, Капитонушка, Капитошечка, Капитошенька, Капитошка, Капитон» [19, 297]. Також, наявний приклад використання імені «Капітошка» як назви одного з персонажів роману Ф. Достоевського «Ідіот»: «— Капитошки Еропегова не было! Не существовало!» [20]. Отже, слово «Капітошка» не є фантазійним, однак воно є оригінальним у певному зв'язку з персонажем певного твору.

Так у справі № 464/1843/16-ц за позовом Н. Гузеевой до фізичної особи-підприємства про стягнення компенсації за використання оригінальної частини твору «Капітошка» судом, зокрема, було встановлено, що самостійними об'єктами, які підлягають правовій охороні авторським правом, є оригінальна назва літературного твору «Капітошка» та ім'я головного персонажа. Оригі-

нальність і самостійність назви твору «Капітошка» встановлена, зокрема:

- дослідженням, викладеним у висновку експерта № 934 Львівського НДІСЕ експертизи об'єктів інтелектуальної власності у цивільній справі № 569/23223/13-ц від 26.03.2014 р.;
- дослідженням, викладеним у висновку експерта № 24/14 судової експертизи об'єктів інтелектуальної власності у господарській справі № 918/2018/13 від 24.04.2014 р.;
- дослідженням, викладеним у висновку експерта № 69/14 за результатами проведення судової експертизи у цивільній справі № 569/3649/14-ц від 15.07.2014 р.;
- дослідженням, викладеним у звіті про науково-дослідну роботу з вивчення специфіки іменування літературного персонажа «Капітошка» та його можливих похідних варіацій у російській та українських мовах;
- дослідженням, викладеним у звіті «Вивчення рівня обізнаності споживачів України про бренд «Капітошка» Національного університету «Острозька академія»;
- рішеннями національних судів України.

Також суд встановив, що відповідач, здійснюючи підприємницьку діяльність, пов'язану з роздрібним продажем дитячих товарів, використала назву «Капітошка» у найменуванні належного їй магазину. При цьому найменування «Капітошка» спільно із зображенням однойменного мультиплікаційного персонажу містилося на вітрині згаданого магазину та використовувалося відповідачем у платіжній документації (товарних чеках, квитанціях про оплату товару) [21]. Суд прийняв рішення задовольнити позовні вимоги.

В іншій справі, що стосується використання назви твору «Капітошка», яка містилася на продукції виробника сосисок, позивач Н. Гузеева зазначала, що відома назва «Капітошка» дитячого

анімаційного фільму та літературного твору викликає певні (позитивні, пов'язані з дитинством, добрим персонажем) асоціації у споживачів товару, а тому безпосередньо впливає на вибір ними конкретного товару для свого споживання (ймовірно, і для харчування дітей) серед іншого аналогічного товару (виготовленого без використання імені відомого літературного персонажа та легендарного мультиплікаційного фільму).

Проте суд встановив, що зображення на етикетці сосисок не відповідає зображенню образу персонажа анімаційного фільму «Капітошка». Так, персонаж анімаційного фільму «Капітошка» — усміхнена велика кругла крапелька з краплюшкою зверху й маленькими крапельками навколо, а на етикетці сосисок «Капітошка» зображено усміхнену сосиску, колір і форма зображень не є однаковими чи тотожними.

Відповідачі, що є виробником сосисок пояснив, що при визначенні найменування продукції — сосисок, використовувалось як назва похідне слово від імен Капітон, Капітоліна. У перекладі з латинської — «голова», «головастий». Перша згадка про це чоловіче ім'я в історії належить до 22 р. н. е. Похідні (зменшувально-пестливі) від імені Капітон: Капітоха, Капітоша, Капітошка, Капа, Тоша.

Крім цього, судом було прийнято як доказ висновок судового експерта, в якому було зазначено, що ім'я (слово) «Капітошка» є зменшувальним іменем (словом), похідним від давня відомого в Україні імені «Капітон»; ім'я (слово) «Капітошка» не є результатом творчої діяль-

ності автора. Назва літературного твору «Капітошка», автором якого є Н. Гузеева є оригінальною лише у зв'язку з образом головного персонажа твору (істоти-краплі). Використання власне імені (слова) «Капітошка» на будь-якій етикетці, зокрема й на етикетці сосисок, не можна вважати порушенням авторського права Н. Гузеевої [22].

Розглянуті приклади свідчать про те, що питання охорони та захисту прав інтелектуальної власності на назви творів не втрачають своєї актуальності. При розгляді справ щодо порушення авторського права на назву твору необхідно:

- 1) встановити належність назви до об'єктів, які охороняються авторським правом;
- 2) визначити видову класифікацію цієї назви;
- 3) з'ясувати, в якому вигляді, та з яким призначення використовується назва твору.

Аналіз національної та іноземної правозастосовчої практики дає підстави стверджувати, що не в усіх випадках використання оригінальної назви твору як позначення на товарах або при наданні послуг може бути визнано порушенням авторських прав.

Чинне законодавство України надає широку можливість охороняти назви творів як об'єкти авторського права. Однак потребує методичного удосконалення дослідження щодо визначення ознак, за якими назви творів можуть бути віднесені до об'єктів авторсько-правової охорони. ◆

Список використаних джерел / List of references

1. *The International Protection of Literary and Artistic Property, in Harvard Studies in International Law № 3 (New York, Macmillan, 1938), Vol. 1, no. 242, P. 242–243.*
2. *Про захист від недоброчесної конкуренції: Закон України в редакції 1996 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 36, Ст. 164.*

АВТОРСЬКЕ ПРАВО ТА СУМІЖНІ ПРАВА

- URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80/ed199606>.
Pro zakhyst vid nedobrosovisnoi konkurentsii: Zakon Ukrainy v redaktsii 1996 r. // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR), 1996, № 36, St. 164.
- URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80/ed199606>.
 3. *За матеріалами господарської справи № 20/434.*
 URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/700485>; (дата звернення 01.11.2017).
Za materialamy hospodarskoї spravy № 20/434.
 URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/700485>; (data zvernennia 01.11.2017).
4. *Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 р., ВВР. 1994. № 13. Ст. 65.* URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995>.
Pro avtorske pravo i sumizhni prava: Zakon Ukrainy vid 23.12.1993 r. VVR. 1994. № 13. St. 65. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995>.
5. *Кодекс інтелектуальної власності Франції від 01.10.2010 р.*
 URL: <http://www.wipo.int/wipolex/ru/details.jsp?id=5563>
Kodeks intelektualnoi vlasnosti Frantsii vid 01.10.2010 r.
 URL: <http://www.wipo.int/wipolex/ru/details.jsp?id=5563>.
6. *Francis Day & Hunter Limited (Appeal No. 94 of 1938) v Twentieth Century Fox Corporation Limited and others (Ontario) 12 Oct 1939 [1940] AC 112.*
 URL: http://www.bailii.org/uk/cases/UKPC/1939/1939_68.html.
7. *Shetland Times, Ltd. v. Jonathan Wills and Another, 1997 F.S.R. (Ct. Sess. O.H.), 24 October 1996.*
 URL: <http://www.linksandlaw.com/decisions-87.html>.
8. *Великий тлумачний словник сучасної української мови [з дод. і допов.] / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К.; Ірпінь: Перун. 2005. 1728 с.*
Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoї movy [z dod. i dopov.] / uklad. i holov. red. V. T. Busel. K.; Irpin: Perun. 2005. 1728 s.
9. *Інтелектуальна власність: словник-довідник / за заг. ред. О. Д. Святоцького. У 2-х т.: 1. Авторське право і суміжні права / за ред. О. Д. Святоцького, В. С. Дробязка. Уклад.: В. С. Дробязко, Р. В. Дробязко. К.: Ін Юре, 2000. 356 с.*
Intelektualna vlasnist: slovnyk-dovidnyk / za zah. red. O. D. Sviatotskoho. U 2-kl t.: 1. Avtorske pravo i sumizhni prava / za red. O. D. Sviatotskoho, V. S. Drobiazka uklad.: V. S. Drobiazko, R. V. Drobiazko. K.: In Yure, 2000. 356 s.
10. *Стефанчук Р. О. Сучасні проблеми формування системи особистих немайнових прав у сфері авторства // Цивілістичні читання з проблем права інтелектуальної власності, присвячені пам'яті професора О. А. Підпригорі: 18.04.2007 р.: збірник наукових доповідей та статей. К.: Лазурит-Поліграф, 2008. 304 с.*
Stefanchuk R. O. Suchasni problemy formuvannia systemy osobystykh nemainovykh prav u sferi avtorstva // Tsyvilistychni chytannia z problem prava intelektualnoi vlasnosti, prysviacheni pam'iaty profesora O. A. Pidopryhory: 18.04.2007 r.: zbirnyk naukovykh dopovidei ta statei. K.: Lazurit-Polihraf, 2008. 304 s.
11. *Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав: постанова Пленуму Верховного Суду України від 04.06.2010 р. № 5 // ВВР.*
 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-10>.
Pro zastosuvannia sudamy norm zakonodavstva u spravakh pro zakhyst avtorskoho prava i sumizhnykh prav: postanova Plenumu Verkhovnogo Sudu Ukrainy vid 04.06.2010 r. № 5.
 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-10>.

12. Липицький Д. Авторське право і суміжні права / пер. с фр.; передисловіє М. Федотова. М.: Радомир; Издательство ЮНЕСКО, 2002. 788 с.
 Lyptsyk D. Avtorsoke prao y smezhnyye prava / per. s fr.; predysloviye M. Fedotova. M.: Radomyr; Yzdatelstvo YuNESKO, 2002. 788 s.
13. Крайнев П. П., Ковальова Н. М., Мельников М. В. Судові експертизи у сфері інтелектуальної власності / за ред. П.П. Крайнева. Вінниця: Фенікс, Інфракон-Інфракон-І, 2008. 376 с.
 Krainiev P. P., Kovalova N. M., Melnykov M. V. Sudovi ekspertyzy u sferi intelektualnoi vlasnosti / za red. P.P. Krainieva. Vinnytsia: Feniks, Infrakon-Infrakon-I, 2008. 376 s.
14. Ионас В. Я. Произведения творчества в гражданском праве. М.: Юридическая литература. 1972. 168 с.
 Yonas V. Ya. Proyzvedeniya tvorchestva v grazhdanskom prave. M.: Yurydycheskaia lyteratura. 1972. 168 s.
15. Рахмилович А. В. Название произведения как объект авторского права.
 URL: <http://www.lawmix.ru/comm/4562>.
 Rakhmylovych A. V. Nazvaniye proyzvedeniya kak ob'ekt avtorskogo prava.
 URL: <http://www.lawmix.ru/comm/4562>.
16. Лабзин Максим. Огляд судової практики розгляду спорів, пов'язаних зі зіткненням виключних прав на товарний знак та об'єктах авторського права.
 URL: <http://www.lomsky.com/cgi-bin/view.cgi?rzm=obzor3>.
 Labzyn Maksym. Ohliad sudovoi praktyky rozghliadu sporiv, poviazanykh zi zitkneniam vykliuchnykh prav na tovarnyi znak ta ob'iektakh avtorskogo prava.
 URL: <http://www.lomsky.com/cgi-bin/view.cgi?rzm=obzor3>.
17. За матеріалами господарської справи № 39/418 нд.
 URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/1802529#>.
 Za materialamy hospodarskoi spravy № 39/418 nd.
 URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/1802529#>.
18. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15.12.1993 р. № 3689-XII // ВВР. 1993.
 Pro okhoronu prav na znaky dlia tovariv i posluh: Zakon Ukrainy vid 15.12.1993 r. № 3689-XII // VVR. 1993.
19. Словарь русских личных имен. Около 2600 имен. М.: Энциклопедия, 1966. 384 с.
 Slovar russskykh lichnykh imen. Okolo 2600 imen. M.: Entsiklopediya, 1966. 384 s.
20. Электронная книга «Идиот» Ф. М. Достоевского.
 URL: <http://librebook.ru/idiot>.
 Elektronnaia knyha «Ydyot» F. M. Dostoevskoho.
 URL: <http://librebook.ru/idiot>.
21. За матеріалами цивільної справи № 464/1834/16-ц.
 URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/57917261>.
 Za materialamy tsyvilnoi spravy № 464/1834/16-ts.
 URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/57917261>.
22. За матеріалами справи № 331/213/14-ц.
 URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/37567507>.
 Za materialamy spravy № 331/213/14-ts.
 URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/37567507>.

Надійшла до редакції 20.12.2017 р.

АВТОРСЬКЕ ПРАВО ТА СУМІЖНІ ПРАВА

Петренко І. Охрана и защита авторских прав на название литературного произведения. Судебная практика в Украине и других странах. В статье исследуются вопросы, связанные с охраноспособностью названий произведений, идентифицирующих признаков оригинальности названия произведения в контексте как национального законодательства и правоприменительной практики, так и законодательства, а также правоприменительной практики других стран мира.

Ключевые слова: оригинальное название, авторское право, часть произведения, охрана, судебная практика, зарубежная практика

Petrenko I. Protection of copyright for the name of the literary work.

Judicial practice in Ukraine and other countries. The author spends a lot of time and creative effort to create a work title, because the name is the first thing that reader encounters when deciding whether to read the work now, or postpone it. There are many cases when works of different authors have the same name but absolutely different content. In addition, creative or well-known titles of different works are used as a identifying names identifying for goods or services on the market. The issue of protecting the title of a work and protecting the rights on the title of the work is not something new, but still relevant. Further research is required on issues related to the capability of titles of works, identifying signs of the originality of the work's title, in the context of both national legislation and law enforcement practice and legislation as well as law enforcement practice in other countries of the world. The French Intellectual Property Code protects the title of a work as an object of copyright, which is clearly written out in the Code. In Ukraine, the protection of the title of a work as an object of copyright is directly enshrined in the Law. At the same time, to recognize it as an object of copyright, the title must meet certain conditions: presence in the title of the work of author's creative element; existence of an objective form of the title of the work; the title must be a part of the work; the title of the work must be creative; the ability of the title of the work to be used independently. The article deals with individual cases of foreign practice and analyzes known cases in Ukraine related to the protection of rights of the title of the work, as an original part that can be protected as an object of copyright.

Analysis of national and foreign law enforcement practices makes it possible to assert that not in every case use of an original work's title, as a designation of goods or services, can be recognized as a copyright infringement. The current legislation of Ukraine provides wide opportunities for protection of titles of works, as objects of copyright. At the same time, there is a need for methodological refinement of the research to determine the features by which the titles of works can be considered as objects of copyright protection.

Key words: judicial practice, author, literary work, object of copyright, signs of originality